

Бахиллик

05:00 / 28.02.2017 5606

Ҳар бир мўмин мусулмон банда ҳазир бўлиши лозим ва лобудд бўлган қалб хасталикларининг бири баҳилликдир. Баҳиллик шариат истилоҳида бериш лозим бўлган нафақани қилмасликдир. Баҳиллик энг ёмон хулқлардан бири ҳисобланади.

Бахилликнинг даражаси иккитадир

1. Ўзида бор нарсага баҳиллик қилиш.
2. Ўзгадан бор нарсага баҳиллик қилиш.

Бу энг ёмонидир. Уни «Нисо» сурасидаги: «Бахиллик қиласиганлар ва одамларни баҳилликка буюрадиганлар ва Аллоҳ уларга Ўз фазлидан берган нарсаларни беркитадиганлардир.», деган оятдан билиб олса ҳам бўлади.

Уламоларнинг таъкидлашларича баҳилликнинг энг ёмони кишининг ўзига ўзи баҳиллик қилишдир. Кўпгина баҳиллар мумсиклик қилиб молини ўзига сарфламай бемор бўлиб қолганлар. Улар даволанишга пул сарфлашдан ҳам баҳиллик қиласиганлар.

Аллоҳ таоло «Оли Имрон сурасида: **«Аллоҳ Ўз фазлидан берган нарсага баҳиллик қиласиганлар, буни ўзларига яхшилик деб ҳисобламасинлар. Аксинча, бу уларга ёмонликдир. Қиёмат куни баҳиллик қиласиган нарсалари ила бўйинлари ўралур. Осмонлару ернинг мероси Аллоҳгадир. Ва Аллоҳ қилаётган амалларингиздан хабардордир»**, деган (180 – оят).

Ислом таълимоти бўйича, инсоннинг қўлидаги мол унга Аллоҳ Ўз фазлидан берган омонатдир. Шунинг учун у мазкур молни унинг ҳақиқий эгаси, Аллоҳнинг розилиги йўлида сарфлаши керак. Аммо баҳиллик қилиб, молни сарфламай тўпласа, ўзининг кўзига яхши бўлиб кўрингани билан, аслида яхшилик бўлмайди. Ким баҳиллик билан тўплаган молини яхшилик деб ҳисобласа, нотўғри ўйлаган бўлади.

«Аллоҳ Ўз фазлидан берган нарсага баҳиллик қиласиганлар, буни ўзларига яхшилик деб ҳисобламасинлар. Аксинча, бу уларга ёмонликдир».

Сиртдан қараганда, баҳиллик гўё молни муҳофаза қиласиганлар. Тарқалиб, йўқ бўлиб кетишидан асрайди. Лекин бу мол беш кунлик дунёда тўпланади, Ўлиб кетса, қолади. Қолганда ҳам, баҳиллик ила тўпланганига бало-оғат

бўлиб қолади.

«Қиёмат куни баҳиллик қилган нарсалари ила бўйинлари ўралур».

Бу ўралиш қандай бўлишини ҳадиси шарифдан билиб олишимиз мумкин.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Аллоҳ кимга мол берса-ю, у закотини бермаса, қиёмат куни мол унга икки холли улкан илон бўлиб кўринади ва бўйнига ўралади. Сўнгра икки чеккасидан тишлаб туриб, мен молингман, мен сен тўплаган хазинангман, дейди», дедилар. Кейин: «Аллоҳ ўз фазлидан берган нарсага баҳиллик қилганлар буни ўзларича яхшилик деб ҳисобламасинлар», оятини охиригача ўқидилар». Бухорий ривоят қилган.

Ибн Жарир раҳматуллоҳи алайҳи ривоят қилган бошқа бир ҳадисда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Бир киши ўз қариндошига келиб, Аллоҳ унга берган фазлдан беришни сўраса, у баҳиллик қилиб бермаса, албатта, жаҳаннамдан катта илон чиқиб тили билан ялаб-ялаб бўйнига ўралур», деганлар.

Ҳа, инсон қанча яшамасин, қанча мол тўпламасин, барибир бир куни келиб ўлади ва молу мулкини тарқ этади.

«Осмонлару ернинг мероси Аллоҳгадир».

Ҳамма-ҳаммаси Аллоҳга қолади. Ҳеч бир инсон дунёга устун бўлмайди.

«Ва Аллоҳ қилаётган амалларингиздан хабардордир».

Кимнинг баҳил, кимнинг баҳил эмаслигини жуда ҳам яхши билиб туради.

Аллоҳ таоло «Муҳаммад» сруасида: **«Агар сиздан уларни сўраса, қийнаса, баҳиллик қиласизлар ва кек-ҳиқдларингизни чиқарур»**, деган (37 - оят).

Аллоҳ таоло Ўзи яратган бандаларининг сир - асрорларидан, камчилик ва табиатларидан хабардордир. У ҳамма нарсани билади. Шунинг учун ҳам аввалги оят охирида «...ва мол-дунёларингизни сўрамас», деган бўлса ҳам, ушбу оятнинг бошида, агар сўраб қолса нима бўлар эди деган саволга Ўзи жавоб бериб:

«Агар сиздан уларни сўраса»,

Яъни, мол-дунёларингизни беришингизни сўраса, сизга оғир туюлади, мол-дунёларингизни сарфлашга тегишли бўлган амр ҳақида ўйлаб қиласизлар.

Ҳа, Аллоҳ сиздан молларингизни сарф қилишни сўраса,

«...қийнаса, баҳиллик қиласизлар...»,

демоқда.

Яъни, молларингизни Аллоҳнинг йўлида сарф қилмайсизлар, демоқда.

Аллоҳ хоҳласа, ана шундоқ қилиб,

«...кеқ-ҳиқдларингизни чиқарур».

Сиз ўзингиз сезмаган ҳолда айбларингизни ошкор қилиб қўясиз.

Кейинги оятда эса, дин йўлида мол сарфлашда содир бўладиган баҳиллик каби қийинчилликни Қуръоний услубда муолажа қилинади.

«Ҳой сизлар. Анавилар. Аллоҳнинг йўлида нафақа қилишга чақирилсангиз, бас, баъзиларингиз баҳиллик қилурсизлар. Ва ким баҳиллик қилса, албатта, ўзига баҳиллик қилур. Ва, ҳолбуки, Аллоҳ бой, сизлар камбағалсизлар. Ва агар сиз юз ўгириб кетсангиз, сиздан бошқа қавмни ўрнингизга келтирур, улар эса сизларга ўхшаган бўлмаслар» (Муҳаммад: 38).

Ояти каримада Аллоҳ таоло инсон табиатини қанчалик дақиқ билишини таъкидламоқда ҳамда воқелик ҳақида хабардор қилмоқда. Ҳақиқатан ҳам ушбу ояти карималар нозил бўлиб турган вақтда инсоният тарихида олтин саҳифалар бўлиб қоладиган саҳийлик, Аллоҳнинг йўлида мол сарфлашдек фазилатлар кўп мусулмонларга хос бўлиб, уларнинг бу борадаги ишлари мўъжиза даражасига бориб етган тарих саҳифаларида боқий қолган.

Шу билан бирга, баъзи баҳиллар ҳам бўлган, бу ҳам воқеълиқдир. Қуръони Карим ушбу оятда шу баҳилликни муолажа қилмоқда. Содир этилган баҳилликни муолажа қилинаётгани учун нидо ҳам ўшангага яраша бўлмоқда: «Ҳой сизлар. Анавилар».

Нима учун молларингизни ортиқча яхши кўрасиз?

«Аллоҳнинг йўлида нафақа қилишга чақирилсангиз, бас, баъзиларингиз баҳиллик қилурсизлар».

Бу жуда ҳам нотўғри иш. Бу мўмин-мусулмон инсонга мутлақо тўғри келмайдиган иш. Наҳотки, молу дунёни ризқ қилиб берган зот Ўзининг йўлида ўша молу дунёning баъзисини нафақа қилишга чақирганда баҳиллик қилинса?!

«Ва ким баҳиллик қилса, албатта, ўзига баҳиллик қилур».

Ким хайр-эҳсон қилса, Аллоҳнинг йўлида сарф-ҳаражат қилса, ўзига захийра тўплаган бўлади. Охиратда қачон хоҳласа, ундан олаверадилар. Ҳа, бу дунёда қилинган нафақа, қиёмат куни учун тўплаб қўйилган эҳтиёт жамғарма ҳисобланади. Кимки бу дунёда Аллоҳнинг йўлида, дин йўлида сарф қилишдан қочса, баҳиллик қилса, демак, ўзининг охиратдаги жамғармасининг кўпайишига қарши ҳаракат қилган бўлади.

Сиртдан мол-пулни тежаб қолиб, ўзига, оиласига, бола-чақасига ишлатганга ўхшайди-ю, лекин аслини олганда, барчани охират савобидан маҳрум қилган бўлади. Чунки нафақа қилса, ўзига қилган бўлади. Аллоҳ эса ҳеч кимнинг нафақасига муҳтож эмас:

«Ва ҳолбуки Аллоҳ бой, сизлар камбағалсизлар».

Қўлларингиздаги мол-дунёни вақтинчалик, сизларни синаш учун Аллоҳнинг Ўзи берган-ку! Ўша Ўзи берган молдан нафақа қилсангиз, уни

сақлаб, кўпайтириб қайтарадиган ҳам Ўзи-ку! Қайси тарафдан қаралганда ҳам камбағал сизларсизлар. Ҳожатманд сизларсизлар, дейилмоқда. Қўлиздаги молни Аллоҳ берган бўлса, улардан савоб ҳосил бўлса, савобни берувчи ҳам Аллоҳнинг Ўзи бўлса, унда нимага Аллоҳнинг дини йўлида баҳиллик қиласиз?!

Исломга даъват, динга хизмат қилиш Аллоҳнинг бандасига берган улуғ неъмати ва эъзозидир. Ушбу улуғ ишончга муносиб бўлмай, қўрқоқлик, дангасилик ва баҳиллик қилсалар, Аллоҳ берганини қайтариб олиб, Ўз улуғ неъматининг қадрини биладиган бандаларига бериш ҳеч гап эмас.

«Ва агар сиз юз ўгириб кетсангиз, сиздан бошқа қавмни ўрнингизга келтирур».

Албатта, янги қавм аввалгисига ўхшаб қўрқоқ, дангаса ва баҳил бўлмайди.
«...улар эса, сизларга ўхшаган бўлмаслар».

Аллоҳ таоло «Нисо» сурасида: **«Улар баҳиллик қиладиган, одамларни баҳилликка буюрадиган ва Аллоҳ уларга Ўз фазлидан берган нарсаларни беркитадиганлардир. Ва кофиirlарга хорловчи азобни тайёрлаганмиз»**, деган (37 – оят).

Аллоҳ баҳилларни, баҳилликка буюрадиганларни ва Аллоҳ уларга Ўз фазлидан берган нарсаларни беркитадиганларни хуш кўрмайди. Баҳил одам ўз қўлидаги неъматни ўзи яратгани йўқ, балки бу неъматни унга Аллоҳ берган. Аммо бу инсон шу нарсани ўзига ўхшаган, аммо ҳозирда оғир аҳволга тушиб қолган бошқа бир инсонга беришдан қизғанади.

Баҳиллик жамият аъзолари ичидаги бир-бирини кўра олмасликка, турли фитналар келиб чиқишига сабаб бўлади.

Абдуллоҳ ибн Амр розияллоҳу анхудан ривоят қилинади: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам хутба қилдилар ва: «Баҳилликдан сақланинглар. Чунки у сиздан олдингиларни ҳалок қилгандир. Уларнинг баҳилликка амр қилди, баҳиллик қилдилар. Уларни алоқаларни узишга буюрди, уздилар. Фужурга буюрди, фужур қилдилар», дедилар». Абу Довуд ривоят қилган.

Мазкур номаъқул инсонлар ўzlари баҳиллик қилганлари етмаганидек, бошқаларни ҳам баҳилликка буюрадилар. Шу билан бирга, Аллоҳ таоло томонидан берилган неъматларни беркитадилар. Одамларга кўрсатишдан қочадилар. Одамлар билиб қолмасин, деб ўzlари ҳам емай, ичмай, киймай кун кечирадилар.

Имрон ибн Ҳусойндандан ривоят қилинади: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Агар Аллоҳ бир бандага неъмат берса, унинг асари ўша бандада зоҳир бўлишини яхши кўради», дедилар.

Ояти кариманинг охирида: «Ва кофиirlарга хорловчи азобларни

тайёрлаганмиз», дейилишидан, бу оялар кимлар ҳақида экани яна ҳам равшан бўлади.

Абу Бакр розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Жаннатга бузғунчи ҳам, миннатчи ҳам, баҳил ҳам кирмайди», дедилар».

Ушбу ҳадиси шарифда зикри келган учта ёмон хулқдан узоқда бўлиш зарур.

Абу Саъид розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Икки хислат мўминда жам бўлмайди; баҳиллик ва бадхулқлик», дедилар». Иккисини Термизий ривоят қилган.

Мўминлик улкан шарафдир. Мўмин киши ҳусни хулқ соҳиби бўлади. Унда баҳиллик ва бадхулқлик каби ёмон хислатлар тамоман бўлмайди. Бунга ўхшаш ёмон ахлоқлар билан иймон бир шахсда жам бўла олмайди.

Бахилликнинг заарларидан:

1. Баҳиллик иймон билан жам бўлмайди.
2. Баҳиллик кўпгина нуқсонларнинг аслидир.
3. Баҳиллик кўплаб ёмон хислатларга сабаб бўлади.
4. Баҳиллик Аллоҳ таолога ёмон гумонда бўлиш аломатидир.
5. Баҳиллик ақлнинг озлиги ва тадбирнинг ёмонлиги далилидир.
6. Баҳиллик инсоннинг ҳалокатга элтувчидир.
7. Баҳиллик ахлоқни бузувчидир.
8. Баҳиллик улуғнинг обрўсини тўқади.
9. Баҳил билан дунёда маҳрумдир, охиратда малъундир.

Бахиллик чегараси:

Уламолар баҳиллик чегараси ҳақида ўзига хос баҳс юритганлар. Баъзилар, сарф қилиниши вожиб бўлган нарсани ман қилиш баҳилликдир. Ўзига вожиб бўлган нарсани адо қилган шахс баҳил бўлмайди, деганлар.

Бу гап унча тўғри эмас. Ҳоким ўзига белгилаб берган миқдорни аҳли аёлига бериб, ундан зиёда ҳеч нарса бермай қўйган одам баҳил бўлади.

Тўғриси баҳилликдан қутилиш учун шариатда вожиб қилинган миқдорни бериши билан бирга мурувват тақозо қиласиган нарсани ҳам сидиқи дилдан бериш керак бўлади.

Шариат вожиб қиласиган нарса закот ва аҳли аёлнинг нафақасидир.

Мурувват тақозо қиласигани эса, торлик вужудга келтирмаслик ва майда чуйда нарсаларга ҳам эътибор беравермасликдир. Чунки бу ҳолатни одамлар пасткашлик дейдилар.

Бу нарса ҳолат ва шахсларга қараб турлича бўлади. Камбағал учун пасткашлик бўлмаган нарса бой учун бўлиши мумкин. Кишининг тор олиши бола чақасига қилинганда пасткашлик бўлса ҳам, бегонага қилганда бўлмаслиги мумкин.

Бахил шариат ҳукми ва мурувват тақозоси ила ман қилиш мумкин бўлмаган нарсани ман қилган шахсадир.

Шариат вожиб ва мурувват тақозо қилган нарсани бемалол сарф қилган киши бахил дейилмайди. Аммо бундан яна ҳам зиёдани сарф қилмагунча сахий ҳам бўла олмайди.

Бахилликнинг давоси:

Бахилликнинг асосий сабаби молга бўлган ортиқча муҳаббатdir. Бу муҳаббатнинг икки сабаби бордир.

Биринчиси: Умидни узун қилган ҳолда молсиз эришиб бўлмайдиган шаҳватларга муҳаббат қўйиш. Умиди узун бўлмаса, бола – чақаси ҳам узун умид ўрнига ўтаверади.

Иккинчиси: Молнинг ўзига муҳаббат қўйиш.

Баъзи одамларнинг умри бўйи етиб ортадиган молу мулки бўлади. Ўзи қариб чириган бўлади. Шунда ҳам ўзига вожиб бўлган молни чиқармайди. Садақа ҳам қилмайди. Ўлса моли душманларига қолишини ёки зое бўлишини ҳам билади. Бу давоси йўқ дардdir.

Бу худди бир одамни яхши қўриб юриб унинг элчиси келганда маҳбубни қўйиб элчини яхши қўриб қолган одамга ўхшайди. Зотан молу дунё ҳожатларни чиқарувчи элчидир. Ҳожатини эсдан чиқариб динорнинг ўзига муҳаббат қўйиш залолатдан бошқа нарса эмас.

Ҳар бир нарсанинг иложи унинг зидди билан бўлади. Шаҳватларга берилиш қаноат ва сабр билан даволанади. Умидни узун қилиш ўлимни кўп эслаш билан даволанади.

Ўзида баҳиллик дардининг аломатларини сезган одам унинг ёмонлиги ҳақидаги оят ва ҳадисларни кўп ўқиб юрсин. Баҳилликнинг заарлари ва оқибатини эсга олсин. Сахийликни эсга солувчи оят ва ҳадисларни ўқиб, амалини шунга тўғриласин.